

Gemeente Rucphen Plangebied Koekoekstraat ong. te Sprundel

Inventariserend veldonderzoek (karterende fase)

Auteur:

W.A. Bergman

Status:

definitief

BAAC Rapport V-17.0104

juli 2017

Colofon

ISSN:	1873-9350
Auteur(s):	W.A. Bergman
Cartografie:	J. van Gestel
Copyright:	BAAC bv te 's-Hertogenbosch

Redactie senior archeoloog :	J.F. van der Weerden	27-06-2017
Accordering senior prospector:	W.A. Bergman	27-06-2017

© BAAC, 's-Hertogenbosch (2017)

BAAC aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

BAAC bv

Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cultuurhistorie

Graaf van Solmsweg 103
5222 BS 's-Hertogenbosch
Tel.: (073) 61 36 219
Fax: (073) 61 49 877
E-mail: denbosch@baac.nl

Postbus 2015
7420 AA Deventer
Tel.: (0570) 67 00 55
Fax: (0570) 61 84 30
E-mail: deventer@baac.nl

Inhoud

Inhoud	5
Samenvatting	7
1 Inleiding	9
1.1 Onderzoekskader	9
1.2 Ligging van het gebied	9
1.3 Administratieve gegevens	11
2 Vooronderzoek	13
2.1 Inleiding	13
2.2 Samenvatting en archeologische verwachting vooronderzoek	13
3 Inventariserend veldonderzoek	15
3.1 Werkwijze	15
3.2 Veldwaarnemingen	16
3.3 Karterend booronderzoek	17
3.3.1 Lithologie en bodemopbouw	17
3.3.2 Archeologische indicatoren	17
3.4 Archeologische interpretatie	17
4 Conclusie en aanbevelingen	20
5 Geraadpleegde bronnen	22
Bijlagen	24

Bijlage 1 Boorstaten

Samenvatting

BAAC bv heeft als aanvulling op een eerder uitgevoerd bureauonderzoek en verkennend booronderzoek een karterend booronderzoek uitgevoerd in het plangebied Koekoekstraat ong. te Sprundel. Uit het eerder uitgevoerde onderzoek kwam naar voren dat een kans bestaat op de aanwezigheid van een prehistorische vindplaats vanwege de mogelijke ligging aan een begraven ven en intacte bodemprofielen in een deel van het plangebied.

Tijdens het karterend onderzoek zijn echter geen verder aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een ven. In vier van de acht geplaatste boringen is een (deels) intact bodemprofiel aangetroffen. Het opgeboorde materiaal is vanaf de basis van de bovengrond tot in de top van C-horizont gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 3 mm. Hierbij zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Vanwege het ontbreken van aanwijzingen op het voorkomen van een vindplaats binnen het plangebied wordt verder archeologisch onderzoek niet noodzakelijk geacht.

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

In opdracht van Schoenmakers Advies Achtmaal B.V. heeft het onderzoeks- en adviesbureau BAAC bv een inventariserend veldonderzoek met behulp van boringen (karterende fase) uitgevoerd in het plangebied Koekoekstraat ong. te Sprundel.

De uitvoering van het karterende booronderzoek is gebaseerd op de resultaten van een eerder uitgevoerd bureau- en verkennend booronderzoek.¹ De uitvoering van dit onderzoek komt voort uit de specifieke verwachting voor vindplaatsen uit de steentijd. Eventuele resten worden bedreigd door nieuwbouw. Door de bevoegde overheid is besloten voorafgaand aan de grondwerkzaamheden als vervolgstap in de AMZ-cyclus (Archeologische Monumentenzorg) een booronderzoek uit te laten voeren om steentijdvindplaatsen aan te tonen.

In dit rapport zijn de resultaten van het karterende booronderzoek beschreven. Op basis van de resultaten van het booronderzoek wordt een selectieadvies opgesteld voor (delen van) het plangebied over het mogelijk vervolgtraject.

Tijdens het onderzoek dienen de volgende onderzoeksvragen uit het Plan van Aanpak² te worden beantwoord:

- Zijn in het plangebied resten aanwezig van tijdelijke kampementen van jager-verzamelaars? Zo ja, kan de vindplaats binnen de contouren van het plangebied begrenst worden.
- Is in het plangebied (pre)historische bewoningsactiviteit zichtbaar? Zo ja, wat is de aard en datering hiervan?
- In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 4.0³ en het onderzoeksspecifieke Plan van Aanpak.

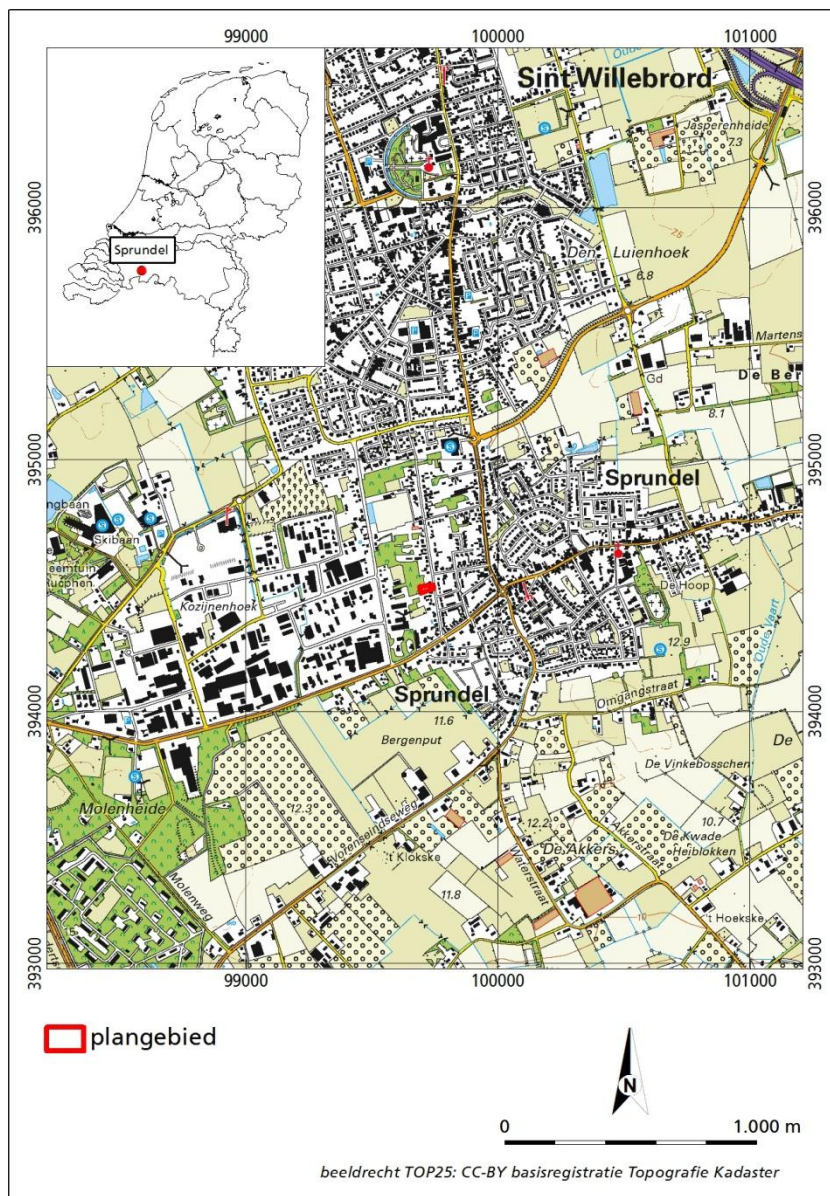
1.2 Ligging van het gebied

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Sprundel met aan de oostzijde de Koekoekstraat. Ten noorden ligt het kavel van huisnummer 25 en ten zuiden het kavel van nummer 31. Ten westen van het plangebied ligt een bosperceel. Het plangebied zelf is deels in gebruik als bos en deels als tuin. De oppervlakte bedraagt circa 1200 m². In figuur 1.1 is de ligging van het plangebied weergegeven.

¹ Bergman 2017a.

² Bergman 2017b.

³ CCvD 2016.

Figuur 1.1 Ligging van het plangebied.

1.3 Administratieve gegevens

Provincie:	Noord-Brabant
Gemeente:	Rucphen
Plaats:	Sprundel
Toponiem:	Koekoekstraat ong.
Datum opdracht:	24 mei 2017
Datum veldwerk:	26 juni 2017
Datum conceptrapportage:	28 juni 2017
Datum definitief rapport	6 juli 2017
BAAC-projectnummer:	V-17.0104
Coördinaten:	99.691 / 394.496 99.702 / 394.505 99.745 / 394.487 99.693 / 395.470
Kaartblad:	50A
Oppervlakte:	1200 m ²
Datering:	N.v.t.
Onderzoeksmeldingsnummer:	4547902100
AMK-terrein:	N.v.t.
Waarnemingnummer(s):	N.v.t
Vondstmeldingsnummer(s):	N.v.t
Type onderzoek:	Inventariserend veldonderzoek (karterende fase)
Opdrachtgever:	Schoenmakers Advies Achtmaal B.V. I. van den Wijngaard
Bevoegde overheid:	Gemeente Rucphen, geadviseerd door Regio West Brabant
Beheer documentatie:	Bibliotheek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en archief BAAC bv.
Uitvoerder:	BAAC bv, vestiging 's-Hertogenbosch Graaf van Solmsweg 103 5222 BS 's-Hertogenbosch tel. 073-6136219
Projectleider:	W.A. Bergman w.bergman@baac.nl

2 Vooronderzoek

2.1 Inleiding

Het archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Koekoekstraat ong. is uitgevoerd door BAAC bv.⁴ Hieronder volgt een beknopte samenvatting van het vooronderzoek en een herhaling van het verwachtingsmodel. Voor een uitgebreide beschrijving van het vooronderzoek wordt verwezen naar het desbetreffende rapport.

2.2 Samenvatting en archeologische verwachting vooronderzoek

Vermoedelijk lag het plangebied tot in de 18^e of 19^e eeuw in een zone met woeste gronden en werd het gebruikt voor het steken van plaggen ten behoeve van potstalbemesting. Om zandverstuivingen tegen te gaan, is de grond beplant met naaldbomen. Tot in de 20^e eeuw bleef het gebied in gebruik als naaldbos. De natuurlijke ondergrond bestaat uit een laag dekzand op terrasafzettingen. De kans op het aantreffen van archeologische resten uit de middeleeuwen-nieuwe tijd wordt gezien het grondgebruik laag ingeschat. Het plangebied heeft een middelhoge archeologische verwachting voor waarden uit het neolithicum tot en met de Romeinse tijd (nederzettingsresten, graven e.d.). Indien de bodem niet diep verstoord is, zal een podzolbodem aangetroffen worden. In dat geval is de verwachting hoog op het voorkomen van resten uit de periode laat-paleolithicum – vroeg-neolithicum (vuursteenvindplaatsen).

Uit het veldonderzoek blijkt dat in drie van de vijf geplaatste boringen (2, 4 en 5, figuur 2.2) een 70 à 80 cm dikke verstoorde bovengrond voorkomt die met een scherpe grens overgaat in dekzand (C-horizont). In de overige boringen 1 en 3 is een (deels intact) podzolprofiel aangetroffen. De top van een intact aangetroffen bodem (B-horizont) ligt ter plaatse van boring 3 op 9,90 m +NAP. De top van de B-horizont ter plaatse van boring 1 ligt 60 cm hoger op 10,5 m +NAP, waarbij de top van de C-horizont op 10,25 m +NAP ligt. Dit is een vergelijkbare diepte met de top van het dekzand in de boringen 2 en 5. Ter plaatse van boring 4 ligt de C-horizont op circa 10,5 m +NAP. De lage ligging van het begraven bodemprofiel ter plaatse van boring 3 duidt mogelijk op de rand van een ven.

⁴ Bergman 2017a.

Figuur 2.2 Boorpuntenkaart verkennend booronderzoek.

Eventuele archeologische resten van bijvoorbeeld jager-verzamelaars zullen in de periferie van boring 1 bewaard zijn gebleven. Uit de absolute hoogtes ten opzichte van NAP blijkt dat de grond ter plaatse van de boringen 2, 4 en 5 tot aan de top van de C-horizont is verploegd, waarbij alleen diepere archeologische sporen bewaard kunnen zijn gebleven; ondiepe sporen zullen zijn verploegd. Ook langs de rand van het mogelijke ven zijn archeologische resten te verwachten. Deze komen dan voor vanaf 1,1 m –mv.

3

Karterend booronderzoek

3.1 Werkwijze

De bodem ter plaatse van het plangebied is gekarteerd op archeologische indicatoren en onderzocht op de geomorfologische, geologische en bodemkundige karakteristieken. Ook geeft het booronderzoek informatie over het intact zijn van de bodem en daarmee informatie over de gaafheid van een eventuele archeologische vindplaats.

Binnen het plangebied zijn acht boringen gezet met een boor met een diameter van 15 cm in een grid van circa 5x10 m rondom de verkennende boringen 1 en 3. Dit boorgrid benadert het grid voor het opsporen van vindplaatsen met een lage vondstzichtbaarheid in een middelgrote vindplaats zoals deze zijn opgesteld in het voorstel van de RCE *Optimale strategieën voor het opsporen van steentijdvindplaatsen met behulp van booronderzoek. Een statistisch perspectief*.⁵ De boringen zijn gezet tot maximaal 1,3 m –mv. De locaties van de boringen zijn ingemeten met GPS. De bodemlagen zijn met de hand en op het oog onderzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Resten als bijvoorbeeld aardewerk, huttenleem, vuursteen, fosfaat, houtskool en al dan niet verbrand bot) kunnen een aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats ter plaatse of in de nabijheid van de boring met indicator. De bodemlagen zijn lithologisch⁶ en bodemkundig⁷ beschreven.

Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden op 26 juni 2017. In navolgende paragrafen worden de resultaten van het veldonderzoek beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een archeologische interpretatie. De locaties van de boringen staan weergegeven op de boorpuntenkaart (figuur 3.1). De boorstaten bevinden zich in bijlage 1.

⁵ Verhagen *et al*/2011.

⁶ NEN 1989.

⁷ De Bakker & Schelling 1989.

Figuur 3.1 Boorpuntenkaart karterend booronderzoek.

3.2 Veldwaarnemingen

Het grondgebruik is net als tijdens het verkennende onderzoek tuin met coniferen, een enkele hulst en wat struiken (figuur 3.2).

Figuur 3.2 Zicht op het plangebied van af boring 104 in oostelijke richting.

3.3 Karterend booronderzoek

3.3.1 Lithologie en bodemopbouw

Aanwijzingen voor de ligging van een ven in de ondergrond zijn niet aangetroffen. Op basis van het voorkomen van een goed ontwikkelde humuspodzol ter plaatse van de verkennende boring 3 zou deze op circa 1,1 m – mv (9,7 m +NAP) aangetroffen moeten worden. Ter plaatse van de belendende boringen 103 tot en met 105 komt echter een verrommelde bovengrond voor die op 80 à 90 cm –mv (10,1 à 10,2 m +NAP) met een scherpe grens overgaat in de ijzerrijke C-horizont. In boring 106 is een vergelijkbaar profiel aangetroffen. In de boringen 101, 102 en 108 is wel een intacte begraven bodem aanwezig. De gevlekte bovengrond is circa 60 cm dik en gaat geleidelijk over in een podzolprofiel met successievelijk een AE- Bh-, Bhs-, BC en C-horizonten. De bodemlagen zijn 10 tot 20 cm dik. In boring 107 is tussen 60 en 80 cm een AE-horizont met baksteen- en glasresten aangetroffen die direct overgaat in een BC-horizont.

3.3.2 Archeologische indicatoren

Het opgeboorde materiaal is vanaf de basis van de bovengrond tot in de top van C-horizont gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 3 mm. Hierbij zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3.4 Archeologische interpretatie

Het veronderstelde ven is in het plangebied niet meer aangeboord. In het oostelijke deel van het plangebied zijn podzolprofielen aangetroffen waarbij in theorie steentijdvindplaatsen bewaard zijn gebleven. Bij controle van het opgeboorde materiaal zijn echter geen archeologische indicatoren aangetroffen, waarmee aannemelijk kan worden gemaakt dat ook daadwerkelijk en tijdelijk kampement in het plangebied gesitueerd is geweest.

4 Conclusie en aanbevelingen

Hieronder volgt de beantwoording van de onderzoeksvragen zoals gesteld in het Plan van Aanpak:

Zijn in het plangebied resten aanwezig van tijdelijke kampementen van jager-verzamelaars? Zo ja, kan de vindplaats binnen de contouren van het plangebied begrenst worden?

In het plangebied zijn geen aanwijzing gevonden die duiden op de aanwezigheid van resten van tijdelijke kampementen.

Is in het plangebied bewoningactiviteit zichtbaar? Zo ja, wat is de aard en datering hiervan?

In het plangebied zijn geen aanwijzing gevonden die duiden op de aanwezigheid van resten van bewoning.

In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?

Archeologische resten worden niet verwacht en derhalve ook niet bedreigd. Vervolgonderzoek wordt niet noodzakelijk is.

Bovenstaand is beoordeeld en wordt onderschreven door de bevoegde overheid (D. Melsen, gemeente Rucphen).⁸

Hoewel getracht is een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden, kan de aanwezigheid van archeologische sporen of resten nooit volledig worden uitgesloten in de gebieden waarvoor geen vervolgonderzoek wordt aanbevolen. BAAC bv wil er daarom op wijzen dat men bij bodemversturende activiteiten alert dient te zijn op de aanwezigheid van archeologische waarden (zoals vondstmateriaal en grondsporen). Bij het aantreffen van deze waarden dient men hiervan melding te maken bij de minister (in de praktijk de RCE) conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet 2016.

⁸ Op basis van beoordeling rapport Koekoekstraat ong. te Sprundel. Opgesteld door mw. L. Korthorst Weterings d.d. 5 juli 2017.

5

Geraadpleegde bronnen

AHN3, 2017. *Actueel Hoogtebestand Nederland*. Geraadpleegd in april 2017 via <http://www.ahn.nl>.

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland*, Wageningen.

Bergman W.A., 2017a. *Gemeente Rucphen, Plangebied Koekoekstraat ong. te Sprundel. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase). BAAC rapport V-16.0305*. 's-Hertogenbosch.

Bergman W.A., 2017b. *Plan van Aanpak Inventariserend veldonderzoek plangebied (karterende fase) plangebied Koekoekstraat ong te Sprundel*. 's-Hertogenbosch.

Nederlands Centrum van Normalisatie, 1989: *Classificatie van onverharde grondmonsters*. NEN 5104. Delft.

Centraal College van Deskundigen (CCvD), 2016. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.0* Gouda.

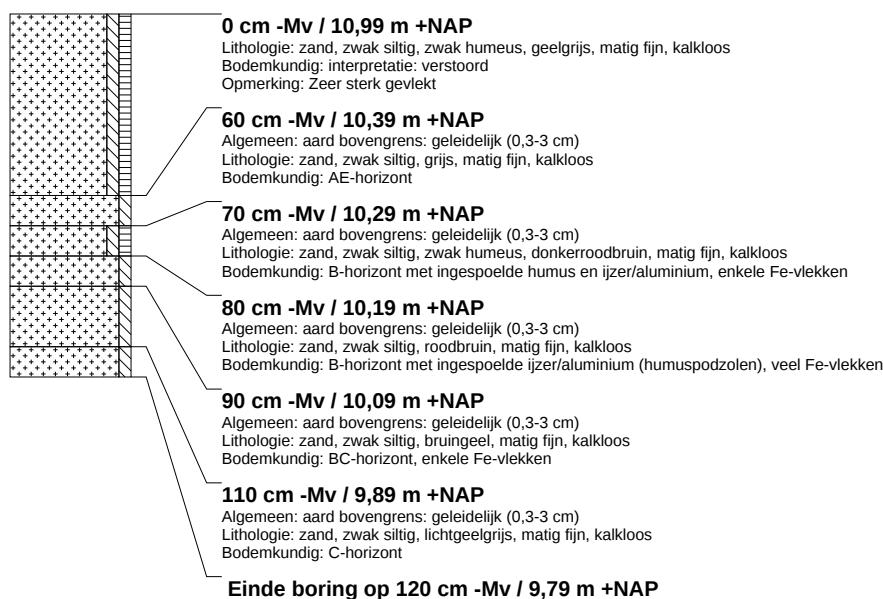
Verhagen, J.W.H.P., E. Rensink, M. Bats & Ph. Crombé, 2011. *Optimale strategieën voor het opsporen van steentijdvindplaatsen met behulp van booronderzoek. Een statistisch perspectief. Rapportage archeologische monumentenzorg 197*. Amersfoort.

Bijlagen

Bijlage 1 Boorstaten

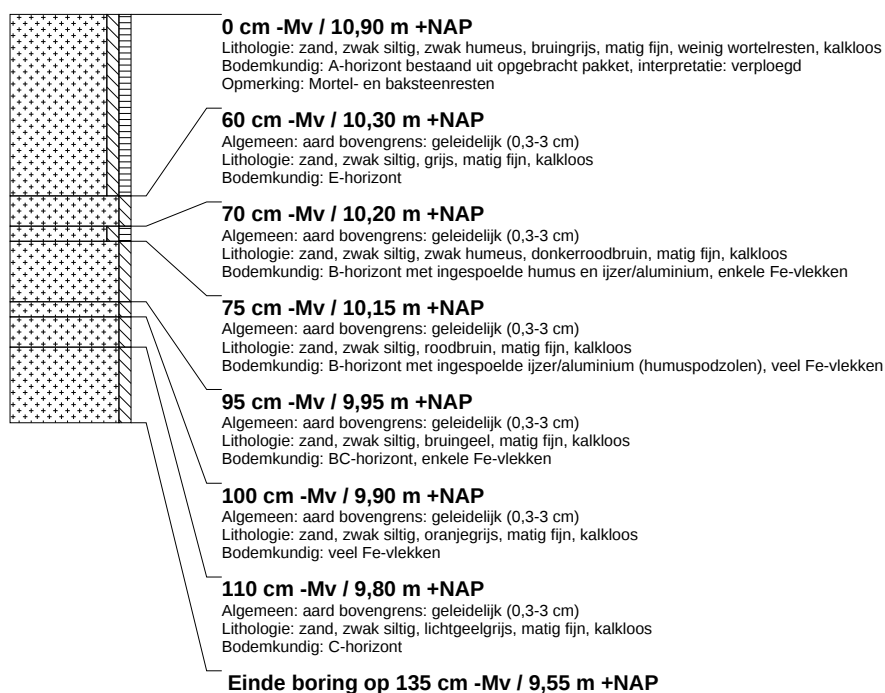
boring: 17104-101

datum: 26-6-2017, X: 99.742, Y: 394.500, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 10,99, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: tuin, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Rucphen, plaatsnaam: Sprundel, opdrachtgever: Schoenmakers advies, uitvoerder: BAAC bv

boring: 17104-102

datum: 26-6-2017, X: 99.734, Y: 394.498, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 10,90, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: tuin, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Rucphen, plaatsnaam: Sprundel, opdrachtgever: Schoenmakers advies, uitvoerder: BAAC bv

boring: 17104-103

datum: 26-6-2017, X: 99.727, Y: 394.497, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 10,90, precisie hoogte: 1 cm, referentievak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: tuin, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Rucphen, plaatsnaam: Sprundel, opdrachtgever: Schoenmakers advies, uitvoerder: BAAC bv

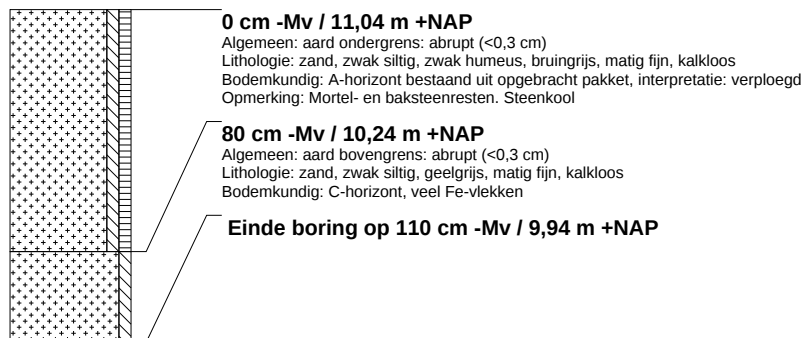
boring: 17104-104

datum: 26-6-2017, X: 99.717, Y: 394.496, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 11,00, precisie hoogte: 1 cm, referentievak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: tuin, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Rucphen, plaatsnaam: Sprundel, opdrachtgever: Schoenmakers advies, uitvoerder: BAAC bv

boring: 17104-105

datum: 26-6-2017, X: 99.732, Y: 394.493, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 11,04, precisie hoogte: 1 cm, referentievak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: tuin, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Rucphen, plaatsnaam: Sprundel, opdrachtgever: Schoenmakers advies, uitvoerder: BAAC bv

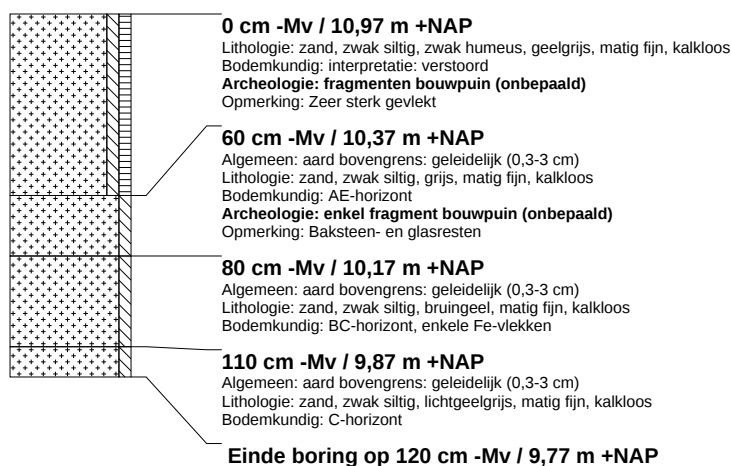
boring: 17104-106

datum: 26-6-2017, X: 99.732, Y: 394.494, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 10,94, precisie hoogte: 1 cm, referentievak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: tuin, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Rucphen, plaatsnaam: Sprundel, opdrachtgever: Schoenmakers advies, uitvoerder: BAAC bv

boring: 17104-107

datum: 26-6-2017, X: 99.740, Y: 394.495, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 10,97, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: tuin, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Rucphen, plaatsnaam: Sprundel, opdrachtgever: Schoenmakers advies, uitvoerder: BAAC bv

boring: 17104-108

datum: 26-6-2017, X: 99.742, Y: 394.491, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 11,03, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: tuin, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Rucphen, plaatsnaam: Sprundel, opdrachtgever: Schoenmakers advies, uitvoerder: BAAC bv

